

Bijzondere berichten uit de beginjaren van de Strandloper

Kees Verweij

Terwijl we het 40-jarig bestaan van de *Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk* vieren, moeten we bedenken dat ons verenigingsblad bijna dezelfde eerbiedwaardige leeftijd heeft bereikt.

De *Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk*, hierna verder de Vereniging genoemd, werd opgericht op 13 april 1966 onder de naam *Vogelwerkgroep "Noordwijk"*.

Deze vogelwerkgroep opereerde aanvankelijk als een afdeling van de *Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken*. We lezen in het allereerste mededelingenblad, de voorloper van de *Strandloper*, dat tijdens de oprichtingsvergadering een bestuur werd benoemd voor de tijd van één jaar, bestaande uit:

W. Baalbergen voorzitter,

A. Cramer secretaris,

en een technische commissie bestaande uit de heren: J. Deelder, J. Moerkerk en J. Vink

en namens het Vogelasiel: J. Hoek.

Vervolgens werden per 1 mei 1966 veertien leden ingeschreven.

In dat eerste mededelingenblad werd al gesproken over vogelinventarisaties. Het volgende staat hierover vermeld:

"Ten einde een goed overzicht te krijgen van de vogelstand in de duinen benoorden Noordwijk tot aan de Duindamse Slag, werd besloten dit gebied te gaan inventariseren.

Voorlopig wordt dit gebied in 8 kavels verdeeld, genummerd van 1 tot 8 en onder de volgende mensen verdeeld:

Kavel 1:	C.v.d. Luit
" 2:	J. Deelder
" 3:	J. Moerkerk
" 4:	J. Vink
" 5:	A. Cramer
" 6:	J. Glasbergen
" 7:	J. Hoek
" 8:	W. Baalbergen.

Ook was men toen al bezig met de bouw van het vogelasiel. Daarover lezen we: "Van de Mij. N.V. Zeebad, Noordwijk, hebben we een hoekje grond in bruikleen gekregen, alwaar we aan het bouwen zijn aan een onderkomen voor onze vogels die hulp

nodig hebben. De leiding hiervan berust bij J. Hoek".

Excursies vormden vanaf het eerste begin een vast programmaonderdeel. De eerste excursie vond plaats op zaterdag 14 mei 1966 om 7.00 uur v.m. Uitnodigend staat er: "U kunt meedoen aan onze 1^e Vogelzang-excursie. Verzameld wordt bij het begin van het fietspad (Duinweg). De leiding hiervan is in handen van de heer Deelder. Voorts – zo lezen we verder – kan nog worden deelgenomen aan een excursie naar de meeuwenkolonie te Wassenaar op 28 mei."

De laatstgenoemde excursie is als historisch te betitelen, want de meeuwenkolonie heeft zich na de komst van de Vos verplaatst naar de daken in Leiden.

Aan het einde van dit eerste mededelingenblad staat nog vermeld: "Dit was het nieuws. Het ligt in de bedoeling U iedere 2 maanden op de hoogte te houden door middel van dit mededelingenblad. *Bewaar dit exemplaar zuinig*".

Welnu, deze raad heb ik ernstig ter harte genomen, want ik heb dit eerste nummer al 40 jaar in mijn bezit. Daarom kan ik u nog even laten meegenieten van hetgeen ons toen zo bezighield.

Kees en Hein met dhr. Strijbos

In het volgende jaar werd de eerste grote leden- en publieksavond georganiseerd. Onder het kopje "J.P. Strijbos komt....." werd het volgende aangekondigd: "In samenwerking met de vereniging "Vogellust" hebben we Jan P. Strijbos bereid gevonden voor ons een lezing met films te verzorgen. Op 20 februari a.s. (1967) hoopt hij hier te zijn met als onderwerp: Onbekend Spanje.

We krijgen hierbij meesterlijke opnamen te zien van Lammergieren, Kwakken en allerlei waadvogels. Voor deze avond, die in de grote zaal van De Rank zal worden gehouden, zult u t.z.t. 2 gratis toegangskarten ontvangen.

Meerdere kaarten zijn verkrijgbaar bij Sigarenmagazijn Vink, Wilhelminastraat, en bij Sigarenmagazijn Barnhoorn, Piet Heinstraat.

Een bijzonder initiatief vormde de organisatie van trekwaarnemingen in de Noordduinen. Medio 1967 lezen we hierover het volgende: "Het ligt in de bedoeling om in de trektijd zgn. "trekwaarnemingen" te gaan doen in de Noordduinen. We zullen hiervoor 3 posten gaan betrekken van W. naar O. dwars door het duin. Om deze 3 posten te kunnen bezetten zullen we over een flink aantal mensen moeten kunnen beschikken. Buiten de gewone 8 waarnemers om zal een aantal mensen moeten helpen met het registreren van de overtrekkende vogels. Hiervoor is kennis van de overtrekkende vogelsoorten niet vereist. En dit is tevens een fijne gelegenheid de vogeltrek van nabij mee te maken. Iets wat een geweldige belevenis kan zijn. We hopen dan ook dat veel van onze leden zich voor dit werk beschikbaar willen stellen. We beginnen zaterdag 17 september en vervolgens iedere zaterdagmorgen t/m 5 november. Hierover meer op onze a.s. vergadering".

Zelf kan ik mij deze grootscheepse manoeuvre nog goed herinneren. Op drie duintoppen vanaf de zgn. Driehoek naar het oosten waren behoorlijk wat tellers aanwezig. Ik stond toen op de meest oostelijke top nabij de Duinweg. Daar wees de heer Deelder (zijn voornaam zijn we nooit echt te weten gekomen) telkenmale met weidse gebaren naar de groepen overtrekkende vogels, terwijl hij ze met zijn krachtig stemgeluid van naam en toenaam voorzag. Het was soms moeilijk te bepalen, welke vogels nu door de ene of door de andere post geteld moesten worden. Met zwaaien en brullen konden deze problemen meestal bevredigend worden opgelost.

In 2005 hebben we kunnen genieten van een extra aflevering van de Strandloper over Gierzwaluwen. Gierzwaluwenonderzoek heeft ons al vanaf het eerste begin beziggehouden en dan met name onze toenmalige jeugdleden, getuige het volgende verslag uit 1967:

"Een tiental van onze jeugdleden heeft deze zomer tellingen verricht van broedende en rondvliegende Gierzwaluwen. Uit de aard der zaak is het onderzoek nogal onvolledig geweest en niet overal even serieus gedaan, wat niet wegneemt, dat er

toch interessante gegevens uit te halen zijn. De gegevens zijn nog niet geheel uitgewerkt, een volledig verslag zal nog volgen.

Enkele voorlopige conclusies volgen hierbij alvast:

1. De eerste vogels werden pas op 3 mei boven het dorp gezien en na 9 augustus waren alle alweer verdwenen.
2. Alle vastgestelde broedgevallen vonden plaats in de oude kernen van de beide dorpen, ook de rondvliegende vogels concentreerden zich boven deze kernen
3. De aantallen rondvliegende vogels nemen toe tot zij op ca 15 juli een hoogtepunt bereiken en hierna weer afnemen.
4. De weersgesteldheid speelt bij de waarnemingen een grote rol; bij mooi weer met weinig wind zijn veel vogels in de lucht; bij windiger weer zakken de aantallen beduidend.

Verschillende jongelui hebben zich bijzonder goed van hun taak gekweten bij dit onderzoek. Een pluim op hun hoed is zeker op zijn plaats. Dit soort onderzoekjes, vooral over een aantal jaren, hebben bijzonder veel waarde bij het vaststellen van de verspreiding van de soort".

Pas in 1969 werden we echt zelfstandig. Tot dat moment werden we nog door de Haagse vogelvereniging gecoacht, maar we voelden ons toch zo langzamerhand in staat om op eigen benen te staan. Dit feit werd als volgt aangekondigd: "Een nieuw jaar, waarin onze Vereniging voor het eerst op eigen benen staat. Het bestuur wil daarom ook bij de ingang van het nieuwe jaar de Vereniging voor Vogelbescherming 's Gravenhage en Omstreken dank brengen voor de vele waardevolle adviezen en hulp die wij de laatste jaren van deze vereniging mochten ontvangen. Wij spreken hierbij dan ook de hoop uit, dat het wederzijdse contact op dezelfde prettige wijze in de toekomst mag blijven bestaan".

Het jaar 1969 was ook het jaar, waarin de eerste officiële Strandloper verscheen als contactorgaan van de Vereniging voor Vogelbescherming Noordwijk. Onder het kopje "Een woordje vooraf" werd het volgende gemeld: "Deze eerste Strandloper, die net in uw bus gleed, kunt u beschouwen als een voortzetting en uitbreiding van het mededelingenblad, dat u op geregelde en/of ongeregelde tijden ontving. We hopen, dat deze Strandloper nog vele malen uw huis zal "binnenrennen". Daarvoor is natuurlijk de medewerking van zoveel mogelijk mensen noodzakelijk. We hopen, dat niet elk nummer ontsierd zal worden door noodkreten om kopij. En

tenslotte hopen we ook nog, dat de Strandloper het contact onderling en het werk van de Vereniging zal bevorderen”.

Bijzondere waarnemingen hebben steeds wel een plaatsje in de Strandloper gevonden. Zo staat er in het eerste nummer van 1972 dat in het weekend van 11 – 12 maart een koudegolf plaatsvond met zelfs temperaturen van 10 graden onder nul. Dit veranderde kort daarop, want op zaterdag 18 maart werd al een Distelvlinder waargenomen op een Sneeuwklompje. “Ja... dat rare voorjaar 1972”.

Cursussen vormden regelmatig een belangrijk programmaonderdeel. De eerste cursus was de cursus “Vogelherkenning”. Gemeld wordt: “Deze cursus zal over 3 avonden worden verdeeld, respectievelijk 23 oktober, 30 oktober en 6 november (1972).

Behandeld zullen worden: het leren kennen van de zang, vliegbeelden en andere kenmerken van verschillende groepen vogels, dit met behulp van dia's en geluidsbandjes. Voorzover aanwezig zal gebruik gemaakt worden van balgen (geprepareerde huidjes) van vogels.

Het cursusgeld bedraagt f 2,50 per persoon voor de gehele cursus (3 avonden)”.

Zo langzamerhand werd de nog jonge vereniging een echte vereniging. Dit betekende ook dat er steeds meer verschillende meningen en opvattingen binnen de vereniging tot uitdrukking werden gebracht. Sommigen wilden zich uitsluitend beperken tot het waarnemen en tellen van vogels, maar anderen wilden toch een stapje

verder. De natuur was ook toen niet onbedreigd en eiste ook daadwerkelijke bescherming vanuit de leden. Kon de nieuwe vereniging deze taken aan of moest er een aparte milieuvereniging komen? Er kwam een enquête onder de leden. Het bleef, ondanks deze taakuitbreiding, toch één vereniging.

Het “gat van Pasma” beroerde de gemoederen in de tweede helft van 1972 danig. Notaris Pasma bewoonde destijds villa Stirum aan de Prins Hendrikweg. Op een bepaald ogenblik besloot hij aan de overkant van de Prins Hendrikweg een groot aantal bomen op gemeentegrond te laten wegzagen, omdat deze bomen het uitzicht op Noordwijk-Binnen belemmerden. Na brieven van onze Vereniging aan het gemeentebestuur en tal van vragen in de gemeenteraad werden er uiteindelijk op kosten van genoemde notaris nieuwe bomen ingeplant. Een duidelijke conclusie van het bestuur werd in de Strandloper vermeld: “Ook een notabele, daar mogen we toch een notaris wel toe rekenen, kan niet ongestraft een onrechtmatige daad verrichten. Een schadevergoeding van f 6.500,-, een proces-verbaal, zodat ook een boete nog boven zijn hoofd hangt en een groot stuk gezichtsverlies is het uiteindelijke resultaat van deze daad. Voldoening geeft het ons echter niet. Veel liever hadden we gezien, dat notaris Pasma van die bosrand was afgebleven.

Erger is, dat een notabele in deze tijd van milieubewust worden en natuurbescherming, het in zijn hoofd durft te halen een stukje natuur, nota bene op gemeentegrond, met de grond gelijk te maken. Een griezelige zaak!!”

Tijdens het jaar 1973 waren de activiteiten voor een belangrijk deel gericht op de plannen van de gemeente Noordwijk om ter hoogte van de zgn. Driehoek in de Noordduinen een nieuwe strandslag voor auto's te maken, vergezeld van een groot parkeerterrein. Verder dacht men aan motelbouw ter hoogte van de huidige manege Meeuwenoord. Er volgden diverse bezwaarschriften, we gaven zelfs een eigen protestkrant uit en we gingen huis aan huis om handtekeningen op te halen (vele duizenden!). Door deze actie verdubbelde bijna ons ledenaantal. Dat waren nog eens tijden!

Een en ander bleef niet zonder gevolgen getuige de volgende passage in de Strandloper van oktober 1973: “Een paar weken geleden hebben wij een gesprek gehad met Wethouder van Duin over de nieuw aan te leggen slag naar zee ten noorden van de trimbaan. Zoals u weet was het de bedoeling hier een autoweg aan te leggen met een parkeerterrein. We hebben toen o.m. door middel

van een handtekeningenactie hierop nogal fel gereageerd. Het is dan ook een genoegen u nu te kunnen meedelen, dat ons gemeentebestuur heeft besloten de autoweg en het parkeerterrein niet te laten doorgaan en hiervoor in de plaats een fietspad met wandelpad aan te leggen, voor zover deze paden al dan niet op die plaats aanwezig zijn. Een klein parkeerterreintje voor fietsen zal het geheel afronden”.

In september 1973 kwam onze eerst publicatie uit, getiteld “De vogels van Noordwijk”. Het eerste exemplaar werd aan de toenmalige burgemeester, de heer Mr. J.M. Bonnike, aangeboden. In de Strandloper staat te lezen: “Ieder lid kreeg een exemplaar aangeboden voor de prijs van f 3,--.” Dat waren nog eens prijzen!

Het jaar 1974 was o.a. het jaar van de olieboycot. Benzine ging op de bon! Het bestuur verzuchtte destijds: “Ook voor natuurliefhebbers zal deze nieuwe toestand zeker gevolgen hebben. Velen van ons gingen in voorgaande jaren steeds verder van huis om nieuwe dingen te ontdekken. Toch hoeft deze situatie geen ramp te zijn. We zullen het wat dichterbij huis moeten zoeken en meer de fiets moeten gebruiken. We hebben in Noordwijk nog heel wat natuurgebied dat een wandel- of fietstocht waard is. De A.W.-duinen, het Zuid-Hollands landschap enz.”

Zo gingen wij dus weer onze eigen omgeving ontdekken.

Een bijzondere gebeurtenis was de tentoonstelling “Nog natuur in Noordwijk?” in de Hervormde Kapel in de Hoofdstraat. Onder het kopje “Terugblik op de tentoonstelling” staat het volgende vermeld: “Zonder meer mogen we zeggen, dat de tentoonstelling “Nog natuur in Noordwijk?” een succes is geworden. Ruim 2200 bezoekers hebben de tentoonstelling bezocht. Bij dit aantal moeten nog ongeveer 900 schoolkinderen geteld worden, die de kapel in klassenverband bezocht hebben. Veel bezoekers zijn voor een tweede en zelfs voor een derde keer teruggekomen. Houden we rekening met de soms chaotische toestanden op de beide zondagen, dat met veel moeite iets van het tentoongestelde kon worden gezien, dan mogen we wel zeggen dat rond 3500 personen deze expositie hebben bezocht.”

Natuur kon toen nog zeker niet stuk! Vijf jaar later werd deze tentoonstelling nog eens herhaald met minstens zoveel succes.

Begin maart 1975 werd een begin gemaakt met de daadwerkelijke bescherming van de padden in het

Langeveld. Meegedeeld werd: “Met een ploeg van 29 man werd op zaterdagmorgen 8 maart langs de Kapelleboslaan een 2 x 100 m. afzetting met vangkisten aangebracht. Dit alles om iets te gaan doen aan het elk voorjaar terugkerende probleem van de duizenden doodgereden padden. Zoals gezegd 2 x 100 meter, een zeer bescheiden begin. De besprekingen met de gemeente om tot uitbreiding van deze bescherming te komen zijn nog steeds gaande.”

In januari 1976 startte de Natuurgidsencursus van het IVN in Noordwijk. Een jaar later besloten de pas geslaagde cursisten een plaatselijke afdeling van het IVN op te richten. Aan het einde van de jaren negentig is deze afdeling verder gegaan als Educatieve Werkgroep binnen de Vereniging. Over de start van deze cursus het volgende: “De belangstelling hiervoor heeft ons wat overrompeld. Vanuit de wijde omgeving zijn er vragen om nadere inlichtingen gekomen. Dit heeft als resultaat gehad, dat er op 16 november jl. met ca. 60 deelnemers de eerste lesavond van de introductiecursus is gehouden. Deze introductiecursus bestaat uit 2 lesavonden en 2 excursies in november en december. Het is de bedoeling in deze maanden tot een aantal van ca. 35 deelnemers van de definitieve cursus te komen. Wij stellen het erg op prijs voor de cursus onderdak te hebben gevonden in de Willibrord-Mavo. Het bestuur en de heer Oostermeijer zijn wij hiervoor zeer erkentelijk.”

Dankzij de geslaagden van deze cursus konden er in de daaropvolgende jaren heel wat schoolkinderen en andere belangstellenden deskundig begeleid worden.

Een volgend wapenfeit was het uitbrengen van “De Flora van Noordwijk”, een eerste gedegen inventarisatie van alle plantensoorten in en rond Noordwijk. Jarenlang is hiervoor druk geïnventariseerd en vergaderd. Maar eindelijk was

het dan zover en kon het eerste exemplaar officieel worden aangeboden.

Het was een bijna plechtige bijeenkomst met vele hoogwaardigheidsbekleders. In de Strandloper van december 1978 lezen we het volgende:

“Een historisch moment in de nog korte geschiedenis van onze Vereniging was het verschijnen van de “De Flora van Noordwijk” en het officieel overhandigen van het eerste exemplaar van dit boekwerk aan de Commissaris der Koningin, Mr. Vrolijk. Op 17 november kon de voorzitter, C. Verweij, niet alleen de Commissaris, de burgemeester en de wethouders welkom heten maar ook Jhr. Ir. W.H.J. de Beaufort, houtvester bij het Staatsbosbeheer, de heer Smits van de Stichting Het Zuid-Hollands Landschap, de heer v.d. Weijden, directeur van de Amsterdamse Waterleidingduinen, de heer Mennema, directeur van het Rijksherbarium en vele, vele anderen. Het was een zeer geanimeerde bijeenkomst”.

Ja, toen werden de zaken groots aangepakt.

Tussentijds vonden er verschillende bijzondere inventarisaties plaats zoals bijvoorbeeld het rapport van Ees Aartse over de Grote Keverorchis in Noordwijk. In de Strandloper van mei 1981 wordt deze bijdrage als volgt aangekondigd: “Namens de vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk is door E. Aartse een rapport uitgegeven, getiteld “De Grote Keverorchis in Noordwijk, onderzoek naar vindplaatsen in 1980”. Dit goed verzorgde rapport bestaat uit 16 bladzijden en geeft een uitgebreid verslag van de waarnemingen van de Grote Keverorchis (*Listera ovata*), in de duinen tussen Langevelderslag en het Katwijkse Uitwateringskanaal. Behandeld worden onder andere het weer, menselijke invloed, verloop van de groei, afzonderlijke vindplaatsen en toekomstig onderzoek.”

Het was een belangrijk document, dat op verschillende plaatsen in de vakliteratuur werd aangehaald. Het zou de moeite waard zijn na te gaan of al die vindplaatsen nu nog aanwezig zijn. We vrezen echter van niet.

In december 1982 kwam er een speciaal nummer van de Strandloper uit, dat geheel aan orchideeën in en rond Noordwijk was gewijd. De Moeraswespenorchis en de Bijenorchis waren toen nog niet in Noordwijk aanwezig.

Burgerlijke ongehoorzaamheid kon ook nog wel eens helpen. Het toenmalige College van B. en W.

van Noordwijk had een manifestatie van de Werkgroep Noordzee verboden, omdat – naar men zei – de goede naam van Noordwijk als badplaats hierdoor wel eens in het geding zou kunnen komen. Verontwaardiging alom over dit besluit. De Werkgroep Noordzee kwam toch, onder meer op aandringen van onze Vereniging en andere plaatselijke groeperingen. Er was een massale opkomst. De politie stond erbij te kijken, maar greep niet in. In de Strandloper van september 1981 staat hierover het volgende:

“U heeft ongetwijfeld het een en ander gelezen over de Werkgroep Noordzee, die van het College van B. en W. van Noordwijk een afwijzende beschikking ontving op haar verzoek een manifestatie te mogen houden over de dreigende verontreiniging van de Noordzee. De Werkgroep Noordzee is toch gekomen, waarbij verschillende plaatselijke groeperingen, waaronder onze Vereniging, assistentie hebben verleend. Dit laatste noopte het College om op het laatste moment hun weigering in te trekken en de manifestatie ongestoord zijn gang te laten gaan. Een succes voor degenen in onze gemeente, die het milieu werkelijk tot hun zorg rekenen”.

De belangrijkste gebeurtenis in 1984 was ongetwijfeld de opening van het Jan Verwey Natuurcentrum op zaterdag 16 juni 1984. In de Strandloper stond hierover vermeld: “De opening geschiedde door de heren Steltman (directeur van het IVN) en Bonnike (burgemeester van Noordwijk). De belangstelling was overweldigend. Een speciaal woord van dank mag hier worden uitgesproken naar al diegenen, die betrokken zijn geweest bij het opknappen van de voormalige Openbare Bibliotheek aan de Weteringkade en het inrichten ervan”.

Zo’n ruim 20 jaar later moeten we deze ruimte weer gaan verlaten en moeten we ons verder buigen over een nieuw onderkomen, dat ons, naar we hopen, net zo zal bevallen als onze oude vertrouwde bibliotheek.

Met de opening van het Natuurcentrum wil ik deze bloemlezing uit ons rijke verleden besluiten. Er is nadien nog veel meer gebeurd, maar dat zullen velen van ons zich wellicht herinneren. Juist die pioniersjaren, waarin alles nog niet zo vanzelfsprekend was, heb ik in dit verband graag nog even over het voetlicht gebracht.